

КОЛЕСНИК НАТАЛІЯ

Житомирський державний університет
імені Івана Франка (м. Житомир)

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ВІД ТРАДИЦІЙНИХ ПІДХОДІВ – ДО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Цифровізація сучасного суспільства нині впливає на всі сфери життєдіяльності, зокрема й на систему мистецької освіти. Традиційні форми освітнього процесу, орієнтовані на безпосереднє спілкування викладача та здобувача, дедалі частіше поєднуються з цифровими інструментами, онлайн-платформами і штучним інтелектом. Мистецька освіта, що базується на творчому експерименті та візуальному мисленні, вимагає нових підходів до організації освітнього процесу, адаптованих до реалій цифрової культури.

Сучасні цифрові технології – графічні редактори, програми 3D-моделювання, платформи для візуальної комунікації, мультимедійні ресурси – стають невід’ємною частиною освітнього процесу. Їх впровадження й використання збагачує технічні можливості кожного здобувача через візуальне мислення, художнє бачення, технологічну грамотність. Завдяки цифровим інструментам відбувається інтеграція дисциплін мистецького спрямування із технічними та гуманітарними, генеруючи міждисциплінарні освітні моделі. Це створює умови для розвитку компетенцій, потрібних дизайнеру ХХІ ст.: критичного мислення, візуальної аналітики, вміння працювати в цифровому середовищі.

Штучний інтелект дедалі частіше виступає як помічник у творчому процесі. Алгоритми штучного інтелекту здатні генерувати зображення, аналізувати кольорові рішення, створювати композиції, допомагати у верстці, типографіці та візуалізації даних. У навчальній та виробничій практиках це відкриває можливості для індивідуалізації навчання, адаптації матеріалу до рівня підготовки здобувача та створення інтерактивних середовищ навчання.

Разом із тим, поява штучного інтелекту в мистецькій освіті ставить нові етичні та методологічні питання: як зберегти індивідуальність творчого мислення, як розвивати авторський стиль у добу алгоритмів. Відповіді на ці питання формують нову педагогіку дизайну, де технології не замінюють творця, а підсилюють його здатність мислити креативно.

У працях Колесник Н.Є. зазначено, що творчий процес реалізується через генерацію мистецтва за допомогою штучного інтелекту (алгоритми можуть генерувати музику, малюнки, поезію тощо); використання алгоритмів в дизайні (штучний інтелект може допомагати в оптимізації дизайну та створенні унікальних художніх робіт) [1, с. 95].

У процесі дослідно-експериментальної роботи в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, проведеної серед здобувачів мистецьких спеціальностей, спрямованої на виявлення впливу цифрових технологій і штучного інтелекту на рівень творчої активності, цифрової грамотності та професійних компетентностей нами було виявлено, що використання цифрових технологій в освітньому процесі сприяє формуванню у здобувачів нових типів мислення – візуально-аналітичного, креативного, інтермедійного. Такі інструменти, як Adobe Photoshop, Illustrator, Blender, Procreate, Figma та інші, а також платформи для генерації зображень за допомогою штучного інтелекту (Midjourney, DALL·E, Firefly тощо), дають змогу поєднувати художню інтуїцію з технічною точністю.

Дослідно-експериментальне дослідження проводилося протягом 2024–2025 навчального року на базі навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету ім. Івана Франка. У дослідженні взяли участь 60 здобувачів освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Мистецтво в закладах освіти», поділених на експериментальну групу (30 осіб) і контрольну групу (30 осіб).

На констатувальному етапі більшість здобувачів продемонстрували середній рівень цифрової компетентності – 53,3 %, низький рівень становив 30 %, високий – лише 16,7 %. Після реалізації експериментальної програми результати змінилися таким чином: у експериментальній групі частка здобувачів із високим рівнем цифрової компетентності зросла з 16,7 % до 63,3 %, середній рівень зріс із 53,3 % до 33,4 %, низький рівень зменшився з 30 % до 3,3 %. Також за результатами анкетування: 87 % здобувачів експериментальної групи зазначили, що використання штучного інтелекту підвищило їхню мотивацію до творчої діяльності; 78 % відзначили розвиток уміння швидко генерувати ідеї й аналізувати композиційні рішення; 82 % підкреслили, що цифрові інструменти допомогли їм глибше розуміти художні принципи та естетику візуальної мови. Для порівняння, у контрольній групі (де використовувалися лише традиційні методи навчання) високий рівень цифрової компетентності наприкінці експерименту становив 23,3 %, а творчої активності – 36,7 %, що на 27 % нижче, ніж у експериментальній групі.

Отримані дані свідчать, що впровадження цифрових технологій і штучного інтелекту в освітній процес суттєво підвищує ефективність мистецької підготовки. Поєднання традиційних методик із цифровими засобами створює умови для формування нових компетентностей – уміння працювати у віртуальному просторі, генерувати ідеї за допомогою алгоритмів штучного інтелекту, оцінювати результати творчої діяльності через цифрові критерії. Здобувачі, які брали участь в експерименті, проявили вищий рівень самостійності, інноваційності мислення, а також здатності до візуальної аналітики.

На думку вчених Танської В.В., Губаревої Д.В., Андрощук І.В., Логай В.А., Пінчук Л.М. використання сучасних інноваційних технологій в освіті є однією з ключових умов підвищення якості освіти та забезпечення функціональної грамотності учнів на основі набуття ними компетентного професійного досвіду у сфері навчання [2, с. 1505].

Результати дослідження підтвердили, що цифрова трансформація є ключовим чинником оновлення мистецької освіти. Використання технологій і штучного інтелекту не лише оптимізує освітній процес, але й відкриває нові можливості для розвитку творчого потенціалу студентів.

Зазначимо, що цифрова педагогіка мистецтва у сучасних умовах спирається на принципи інтерактивності, візуалізації, індивідуалізації та креативної свободи, забезпечуючи гармонійне поєднання традицій і новітніх інновацій. Так, традиційна мистецька освіта базується на майстерності, спостережливості та індивідуальній роботі з матеріалом. На думку Турчин Т. М. модель мистецької освіти має базуватись на українській національно-культурній традиції, надбаннях української педагогіки, досвіду поколінь у широкому розумінні [3, с. 10].

Таким чином, цифрова трансформація мистецької освіти є не лише технологічним, а й культурним процесом. Вона змінює не тільки інструменти, але й мислення, способи взаємодії викладача і студента, формує нові стандарти креативності. Від традицій до штучного інтелекту – цей шлях відображає еволюцію мистецтва в цифровому світі, де головним залишається людина як творець сенсів і емоцій, а технології стають засобом їх розкриття.

Література

1. Колесник Н. Є. (2024). Використання цифрових технологій та штучного інтелекту в мистецькому просторі. *Актуальні проблеми сучасного дизайну: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції*. Т. 2, с. 95–97. Київ: КНУТД.
2. Танська В., Губарева Д., Андрощук І., Логай В. & Пінчук В. (2024). *Інноваційні технології в сучасній системі освіти*. *Вісник науки та освіти*, 4[22], 1494–1508. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-1493-1507](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-1493-1507)
3. Турчин Т. М. (2021). *Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво»* [Навчально-методичний посібник]. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя.